

Avatud Eesti Fond 2020
Ellu viidud ja toetatud algatused

Tallinn 2021

2020 kui kohanemise kiirendi

Mall Hellam

Avatud Eesti Fondi juhataja

2020. aasta töötas AEFile tulla eriline – valmistusime varakult tähistama oma 30. sünnipäeva, et aprillikuus tulla kokku nii oma endiste kui praeguste koostööpartneritega, vaadata tagasi tehtule ning mõelda, kuidas olla üheskoos tugevamad ka tulevikus. 2020 tuligi eriline ja mitte ainult meile, vaid kogu maailmale – sundides meid välja mugavustsoonidest nii praktilises kui mentaalses mõttes, sest globaalne tervisekriis raputas – ja raputab – siiani ka ühiskondade erinevaid väärtushinnanguid. 2020 tõi palju muret ja ebakindlust, aga õpetas ka uusi oskusi, nägemis- ja tegemisviise, millest on abi ka siis, kui pandeemiaolukord peaks lõplikult mööda saama. Aasta tegemiste ülevaadet alustades ei saa ma kuidagi mainimata jätta, kui hästi on Eesti vabakonnal kriisitingimustes

läinud, sest saame kuni 2024. aastani loota Norra, Islandi ja Liechtensteini rahastatud Aktiivsete Kodanike Fondi (*Active Citizens Fund, ACF*) toetustele. 2020. aastal viisime programmi raames ellu kaks erinevat taotlusvoorut. Stabiilsed rahastusvõimalused on finantsiliselt haavatavale vabakonnale eluliselt olulised ning ühenduste võimekusest rasketel aegadel sõltub otseselt väga paljude inimeste heaolu. Aktiivsete Kodanike Fond, mille toetusi AEF Eestis koostöös Vabaühenduste Liiduga vahendab, on üks vähestest toetusprogrammidest, mis suunatud kodanikuaktiivsuse, inimõiguste ja osalisdemokraatia tugevdamisele. Säärase programmi vajadusest ning ühtlasi paremast tundeist ühiskonnas andis kriisiajal märku ka see, et teise keskmise- ja suurprojektidele mõeldud

vooru laekus ligi 20 taotlust enam kui esimesse, mis jäi veel pandeemiaeelsesesse aega. ACFi projektide kestuseks on 18-24 kuud ning toetust saanud ühendustele on see kindlustunne praegusel ajal hädavajalik. Suur oli ka heameel, kui programmi keskkontorist Brüsselist tuldi vastu osade projektide ning tähtaegade paindlikkuse osas. Kuigi Eestis on võrreldes paljude riikidega suurepäraseid kaugtöö võimalused, siis suur osa tegevusest on ja jääb toimuma ikkagi vahetus inimkontaktis ja füüsilises ruumis – olgu selleks näiteks Eestimaa

Digiriigi ja avalike e-teenuste areng on AEFi olnud südamelähedane juba 1990ndate lõpust, mil e-Eestit ehitama hakati ning kuhu tollal Avatud Ühiskonna Fondide võrgustikku kuulunud AEF e-valitsemise programmi kaudu suunas märkimisväärset hulgal toetusi. Saime ka ise käed valgeks esimeste ainult veebipõhiste koolituste korraldamisel, sest virtuaalruumi pidid kolima mitmed infopäevad, mis mõeldud ACFi värsketele stipendiaatidele. Ka oma 30. sünnipäeva tähistasime veebi kaasaaitamisel – AEFi nõukogu ja juhataja kohtusid Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaidiga ning arutlesid avatud ühiskonna väljakutseid ja vajadusi tänases maailmas. Oma Facebooki seinale kogusime õnnitlusi paljudelt headelt koostööpartneritelt, kes tõid välja AEFi rolli oma organisatsioonide arengus ning korraldasime ka virtuaalse mälumängu, kus sai proovile panna oma teadmisi AEFi ja Eesti kodanikuühiskonna paralleelsest

Looduse Fondi poolt läbi viidud „igapäevase looduskaitse” ja niitmistalgud või jätkuvalt oluline Arvamusfestival, mis lisaks festivalile endale on juba poolteise aasta jooksul arendanud ka aktiivsele osalusele üles ehitatud demokraatiatrenne, aga ka tõenduspõhiste kiusuennetusmeetmete väljatöötamine Kiusamisvaba Kooli programmile ning Tähtvere Avatud Naistekeskuse soolise vägivalla ohvrite jõustamine läbi tugigruppide ja grupiteraapia.

arengust. Jagasime ka Avatud Ühiskonna Fondide võrgustiku ja AEFi asutaja George Sorosilt meile otse saabunud sünnipäevasoove.

Ootasime mõnede sündmuste jaoks siiski võimalust silmast silma kohtuda. Esimese koroonalaine ja eriolukorra taandudes andsime üle juba 1997. aastast traditsiooniks saanud Koosmeele preemia, mille pälvis ingliskeelne veebiväljaanne Estonian World. Auhinna märksõnadeks olid globaalne eestlus ja kodanikualgatuslik ajakirjandus.

Maikuus, kui taasavati muuseumid, avasime okupatsioonide ja vabaduse muuseumis Vabamu näituse #kuidasmekestame, mis sündis fotograaf Birgit Püve, AEFi ja mitmete teiste organisatsioonide koostöös. Ehkki Püve rändas kaameraga mööda Eestit ringi juba 2018. aastal, püüdes pildile rahvastiku vähenemise ning

vananemisega seotud muutused Eesti inimeste argielus, on tänavune koroonapandeemia asetanud need uude vaatevinklisse.

Suvel koroonaviirus taandus ning seetõttu saime jätkata ka oma Käsmus toimivate Venemaa Häälte arutelusarja traditsiooni, mis juba mitmendat aastat tõi publikule ka ühe värsked dokumentaalfilmi näha. Augustikuu lõpu kohtumine tõi Käsmu ja hiljem ka Eesti presidendi Roosiaeda vene diasporaa esindajad sotsioloog Igor Eidmani ja ajakirjanik Galina Timtšenko. Keskendusime ka Valgevene demokraatiapüüdlustele ja kodanike rollile, kaasates Venemaa Häälte arutellu Eestis elava filmiprodutsendi ja -režissööri Volia Chajkouskaja. Lisaks rääkisime aktiivselt kaasa vene opositsionääri Aleksei Navalnõi toetuseks ja aitasime levitada infot, mis puudutas nii Valgevenes kui Venemaal toimuvat.

Sügiseks plaanisime kahasse Euroopa Komisjoni esindusega Eestis numbrilt juba 24. Avatud Ühiskonna Foorumit, mille teemana sai paika pandud „Õigusriik Euroopa Liidus – paljude vabadus, väheste kohustus?“. Ettevalmistused olid tehtud, kuid ühe peaesineja, Euroopa Liidu asepresident Věra Jourová päevakavamuutuse tõttu olime selle sunnitud edasi lükkama. Etteruttavalt võin siiski öelda – hübriidüritusena foorum 2021. aasta alguses siiski edukalt toimus.

Mullu jõudis AEF ka ühe vabaühenduste huve esindava üle-euroopalise organisatsiooni nõukogusse - virtuaalsel aastakoosolekul valis institutsionaalse filantroopia arendamisega tegelev Euroopa Fondide Keskus (EFC) oma nõukogusse AEFi juhataja Mall Hellam. EFC-l on üle 250 liikme 33 riigis ning üle poole liikmetest teeb ka rahvusvahelist koostööd. Aasta aastalt on laienenud ja koostöö Euroopa Liidu idanaabrite, Kesk-Aasia ja Venemaa kodanikuaktivistidega. Selle tulemused väljenduvad peamiselt Eestist saadud ideede elluviimises oma maal, aga ka üldiste demokraatlike protsesside toetamises piiratud kodanikuruumiga ühiskondades. AEFi tugevus on hea võrgustumine ja usaldusväärsus, mistõttu oleme head sildade ehitajad ning sarnaste vajadustega organisatsioonide ja inimeste kokkuviijad. Endiselt Kuku raadios iga nädal oma veerandtund, mis on alati pühendatud mõne hea vabakondliku algatuse tutvustamisele või vabakonna probleemide lahkamisele; see on hea kommunikatsiooniplatvorm kogu Eesti kodanikuühiskonnale.

Muutusi ei kogenud AEF mitte ainult virtuaalruumi kolides, vaid kolisime ka välja oma pikaajalisest kontorist Estonia puiesteel ning leidsime uue ja hubase kodu päris lähedalt. Kultuurikihi paksus üllatas meid kolimise ajal ennastkui. Oli rõõm suunata palju kraami meie varasalvestest uuskasutusse, näiteks Ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajate seltsile, raamatukogudele, Reet Ausile,

Tallinna Kunstikoolile ja mööblit taaskasutusplatvormile Smartswap.

Mõned asjad kahjuks ei muutunud – nii sai aasta lõpus taas võetud sõna katuserahade läbipaistmatu jagamise vastu ning üheskoos teiste vabaühendustega tuletatud meelde, et Eestis on riik ja kirik omavahel lahus ning seetõttu ei saa kirikukogudusi selgelt eelistada ilmalikele vabaühendustele, kes

samuti tegelevad sotsiaalmajanduslikult haavatavate gruppidega.

Kohanemise kiirendisse sai 2020. aastal pandud kogu maailm ja meil on hea meel, et saime sellega hakkama. Oleme rikkamad nii kogemuste kui oskuste võrra. Keerulised ajad on meid õpetanud ühendustesse ja nende eestvedajatesse suhtuma senisest veel suurema empaatia ja tänutundega.

Avatud Eesti Fondi algatused ja toetused 2020

SOTSIAALNE SIDUSUS		
Avatud Eesti Fond	Rahvusvaheline koostööprojekt „Eetika ja teadus”	62,500
	Rahvusvaheline dokumentaalfilm nõukogude poliitilisest psühhiaatriast	54,167
	Koosmeele auhind	1,595
	Avatud Ühiskonna Foorum	10,201
	Eestkoste ja teavitustegevus	79,289
KOKKU: 207 752 EUR		
ELUJÕULINE JA KESTLIK VABAKOND		
Avatud Eesti Fond	National Endowment for Democracy (NED) ja European Endowment for Democracy (EED) kodanikuühiskonna Euraasia toetusprojektid	493 828
	Rahvusvaheline monitooring sõltumatust meediast Euroopa Liidu idapartnerlusmaades	17 508
	Andmekaitse e-õpe Kasahstanis	12 500
KOKKU: 523 836 EUR		
ACTIVE CITIZENS FUND		
MTÜ Sotsiaalse Innovatsiooni Labor	Sotsiaalse Innovatsiooni Labori arendusprojekt	19 989.20
Eesti Laste ja Noorte Diabeedi Ühing	1.tüüpi diabeeti põdevate inimeste huvikaitse arendamine	20 000
MTÜ Mondo	Norra Pagulasabi ja MTÜ Mondo võimekuse tõstmine digihariduse andjana noortele kriisiolukorras	16 500
Poliitikauuringute Keskus PRAXIS	Sugu ja ebavõrdsus läbivate teemadena uuringutes ja koolitusprogrammides	12 632.75
MTÜ Postitee	Postitee koostöövõrgustiku sise- ja väliskommunikatsiooni kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine	10 000
MTÜ Oma Tuba	Feministeeriumi valvekoerarolli võimekuse arendamine	16 500

SA Domus Dorpatensis	DD Akadeemia laienemine Balti riikidesse	17 843.68
Lastekaitse Liit	Lastekaitse Liidu üle-eestilise võrgustiku ja koostöö arendamine ning liikmeskonna kommunikatsioonivõimekuse tugevdamine	17 992.20
MTÜ Eesti Noorte Vaimse Tervise Liikumine	Noorte strateegiline kaasamine vaimse tervise liikumisse	19 863.90
Eesti Külaliikumine Kodukant	Õmblusteta maaühiskonna programm	19 975
Eesti Üliõpilaskondade Liit	Üliõpilasesinduste huvikaitse võimekuse arendamine	12 435.68
Sihtasutus Eestimaa Looduse Fond	Kohaliku metsa tulevik – teadlikud osalejad ja paremad otsustajad	19 977.04
Eesti Vabaharidusliit	Vabaharidusliku õppe kommunikatsioonitegevuse arendamine	13 648.33
Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus	Maavarade kaevandamisest mõjutatud kogukondadele koostööplatvormi loomine	18 642.22
Erivajadustega Inimeste Toetusühing Tugiliisu	EIT Tugiliisu juhtimisvõimekuse tõstmine	14 000
Vabaühenduste Liit	ACFi konsortsiumitasu	36 053
Avatud Eesti Fond	ACFi administreerimistasu	75 500
	AEFi sõidud RCSI raames	1374.30
		KOKKU: 362 927 EUR
		2020. aasta KOKKU: 1 094 515 EUR